

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Георги Иванов Митов, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Юридически факултет, катедра „Наказателноправни науки“

член на научното жури в конкурса на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ за заемане на академичната длъжност „доцент“ в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право (Наказателнопроцесуално право) за нуждите на Юридическия факултет, обявен в Държавен вестник, брой 32 от 9 април 2024 г.

Уважаеми членове на научното жури,

Единствен кандидат в обявения конкурс за академичната длъжност „доцент“ е гл. ас. д-р Ивайло Асенов Цонков.

I. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА КАНДИДАТА И ПРЕДСТАВЕНИТЕ МАТЕРИАЛИ

1. Познавам Ивайло Цонков от студентските години. За него може да се каже, че в последните петнадесет години, успя да се утвърди като задълбочен учен в областта на наказателнопроцесуалното право, към който се отнасят с авторитет в научните среди. Той е отзивчив и добър колега, ползващ се с уважение в академичната общност. Студентите с удоволствие посещават неговите занятия и споделят положителни отзиви за стила и метода на преподаване и степента на научно му познание.

Ивайло Цонков е завършил право в СУ „Св. Климент Охридски“ през 1987 г. От 1989 г. до 1995 г. е научен сътрудник в Института за държавата и правото при Българската академия на науките.

През 1995 г. постъпва като асистент в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. От 1997 г. е повишен като

старши асистент, а от 2000 г. – като главен асистент. Води семинарни занятия по Наказателнопроцесуално право на студентите от редовна форма на обучение и лекции и семинарни занятия по Наказателнопроцесуално право на студентите от задочна форма на обучение в Юридическия факултет.

Ивайло Цонков има богат консултантски опит в областта на законодателството и разрешаване на практически проблеми при правоприлагането в областта на наказателнопроцесуалното съдопроизводство. Бил е член на Консултативния съвет по законодателството към Председателя на 40^{-то} Народно събрание. Участвал е многократно в работни групи към Министерството на правосъдието по проекти за изменения и допълнения на НПК и други закони. Бил е член на екипите, изготвили проектите за съществените реформи в наказателното правораздаване през 1999 г. и през 2010 г. Изготвял е и е представял експертни становища и правни мнения по покани от комисии на Народното събрание, от Конституционния съд на Република България, от Общото събрание на Наказателната колегия на Върховния касационен съд и от Прокуратурата на Република България.

През 2014 г. защитава успешно дисертация на тема „Принципът на състезателността в наказателния процес“.

2. Кандидатът е приложил за рецензиране в конкурса 10 научни публикации, които са извън дисертацията – 1 монография, 2 студии и 7 статии.

Материалите са представени с необходимата коректност и прецизност е и отговарят на изискванията на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

II. ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА ПРЕДСТАВЕНИТЕ ТРУДОВЕ

1. Хабилитационният труд представлява монография на тема „Ревизионното начало и правомощията на въззивната инстанция в българския

наказателен процес (исторически, доктринални и практически ракурси). С.: Сиела, 2024, 564 с. ISBN 978-954-28-4678-9 (твърди корици); ISBN 978-954-28-4662-8 (меки корици). Научни рецензенти: проф. д-н Маргарита Чинова, проф. д-н Георги Митов.

Изследването е структурирано в увод, две части (с общо седем глави) и заключение. Първата част съдържа две глави, във всяка от които са обособени самостоятелни раздели. Втората част се състои от пет глави, като във всяка от тях отново са обособени самостоятелни раздели. Библиографската справка съдържа 156 заглавия. Бележки под линия са 733 броя.

Изложението е балансирано и правилно разпределено в структурно отношение по класическата схема – всяка част се състои от глави, разделени на раздели и точки, в които тематично са обособени въпросите, свързани с предмета на изследването.

Монографичният труд представлява цялостно и комплексно изследване на института на ревизионното начало с проследяване на неговото историческо и сравнителноправно развитие. Той обогатява наказателнопроцесуалната теория и доразработва основните аспекти на този важен институт в областта на гарантиране на правата на участниците в наказателното правораздаване и границите на правомощията на въззивната инстанция.

Първата част от монографията е посветена на исторически и теоретични аспекти на разглежданата проблематика. Тя може да бъде определена като въвеждаща в разглеждания институт чрез търсене на проекцията от историческото му развитие върху съвременното разбиране за ревизионното начало.

В първа глава са изследвани исторически съществуващите алтернативни подходи за проверка на първоинстанционната присъда. С голямо познавателно значение е проследено утвърждаването в континенталното правно семейство след Великата френската революция от 1789 г. на т. нар. „начало на жалбата“

като алтернатива на ревизионната проверка, характерна за следствения (инквизиционния) наказателен процес. Проследена е еволюцията на началото на жалбата в българското следосвобожденско наказателнопроцесуално законодателство до съвременната му регламентация и съотношението му с ревизионното начало. Като приносен момент може да се посочи изброените и анализирани предимствата на това начало пред ревизионната проверка, като се държи сметка за необходимостта въззивната инстанция да разполага и с отделни ревизионни правомощия. Полезно е и с познавателно значение е изследването на промените в ревизионно начало в социалистическото второинстанционно производство.

Втората глава е посветена на теоретичното изясняване на сходни до ревизионното начало правни институти – официалното начало, инструкционното и служебното начало. Може да се посочи като приносен момент анализа на официалното начало и проследяването на исторически обусловените промени в разбирането за неговата роля, същността и съдържанието му в наказателноправната теория. За първи път в литературата се прави анализ и разграничение на разглежданите институти.

Втората част на монографията разглежда различни аспекти от проявлението на ревизионното начало във въззивната инстанция и влиянието му върху правомощията на въззивния съд. Тази част е с голяма практическа насоченост и това прави трудът полезен не само за теорията, но дава отговор на редица практически проблеми, т. е. прави го полезен и за практикуващите юристи. Авторът търси комплексност в изследването като аргументира органическата връзка между ревизионното начало, фактическите и правни рамки на повдигнатото обвинение и забраната за влошаване на положението на подсъдимия и тяхното влияние върху правомощията на въззивния решаващ орган.

Първата глава от втората част има теоретичен характер и съдържа анализ на разбирането за „пълно проявление на ревизионното начало във въззивното

производство“. Детайлно са изследвани трите основни насоки, в които ревизионното начало разширява пределите на въззивната проверка върху правилността на първоинстанционната присъда. Интересен ракурс на изследването е раздел втори, който разглежда други допълнителни аспекти на пълното проявление на ревизионното начала (влизане в сила на първоинстанционната присъда, правомощията на въззивната инстанция да не се утежнява положението на подсъдимия и други). Те могат да бъдат определени като самостоятелен теоретичен принос на автора.

Във втора глава е изследвана зависимостта на пределите на въззивната проверка от фактическите и правните рамки на обвинението, повдигнато пред съда. Подкрепа заслужава тезата, че рамките на обвинението са абсолютен ограничител за пределите на въззивната проверка. В тази връзка е полезно проследяването на възможностите за промяна на фактическите и правни граници на обвинението в различните стадии на съдебната фаза. Интересна част е изясняване на конкретни правомощия на въззивната инстанция по установяване на обстоятелства и факти от предмета на доказване и правомощията да се даде правилната наказателноправна квалификация.

Третата глава разглежда правомощията на въззивния съд по установяване на допуснати съществени процесуални нарушения. Разгледани са възможностите за отстраняване на съществени процесуални нарушения, допуснати в първоинстанционното производство, и в частност при оправдателна присъда. Задълбочен анализ е направен на т. нар. „втори въззив“ (хипотезата на чл. 335, ал. 3 НПК). Във втория раздел авторът разглежда съществените процесуални нарушения, допуснати в досъдебното производство. Подкрепа заслужава критичният подход към промените от 2017 г. и възможността на въззивния съд служебно да установява съществени нарушения в досъдебното производство, ограничили процесуалните права на обвиняемия.

Четвърта глава е посветена на забраната за влошаване на положението на подсъдимия и възможностите за нейното преодоляване. Като приносен момент могат да бъдат определени разглеждането на „някои частни въпроси“, свързани със забрана за влошаване на положението на подсъдимия – възможността чрез въззивна жалба, подадена от повереника на частния обвинител/частния тъжител, да се дерогира забраната за *reformatio in peius*, както и за съществуването в наказателния процес на забрана да се утежни положението на онази страна по гражданския иск, която е подала въззивна жалба.

Като принос може да се посочи и теоретичния анализ и проследяване на съдебната практика по въпроса дали забраната за *reformatio in peius* продължава да действа и в случаите, когато съдът върне делото на прокурора в досъдебната процесуална фаза. Подкрепа заслужава предложение как да бъде намерен справедлив баланс между интересите на обвиняемия (подсъдимия), на пострадалия и на обществото при подобно развитие на наказателното производство.

Петата глава от втората част на монографията е изцяло „европейска“ – посветена на съответствието със стандартите на справедливия съдебен процес в практиката на Европейския съд по правата на човека (в частност делото „Пенев срещу България“) и на Съда на Европейския съюз (в частност делото № С-175/2022 г.) при правомощието на въззивната инстанция да приложи закон за еднакво или по-леко наказуемо престъпление, когато тази нова правна квалификация не е непредявена на подсъдимия. Предложеният от автора принципно нов подход при решаване на проблема и конкретни промени в НПК, осигуряващи стандартите на справедливия съдебен процес, също могат да бъдат подкрепени.

В заключението са представени в синтезиран вид някои от по-важните резултати от изследването и някои предложения *fe lege ferenda*.

2. Останалите представени трудове (2 студии и 7 статии) разглеждат различни въпроси в областта на наказателнопроцесуалното право, извън темата на хабилитационния труд. Те решават съществени проблеми от теорията и практиката на наказателното правораздаване.

III. НАУЧНИ ПРИНОСИ

1. В монографичния труд могат да се посочат множество общи и конкретни приносни моменти с научна и теоретико-практическа значимост (някои от които бяха вече посочени). Споделям и подкрепям посочените от кандидата 30 приносни моменти в Справката за оригинални научни приноси. Мога да посоча допълнително някои приносни моменти в рецензията на труда.

Монографията представлява първото в българската наказателнопроцесуална теория цялостно изследване на ревизионно начало, както и на неговото влияние върху конкретните правомощия на въззивната инстанция в българския наказателен процес.

Приносен момент е всестранно изследване на началото на жалбата, което се прави за първи път в българската наказателнопроцесуалната литература. С голямо познавателно значение е еволюционното му проследяване от революционното законодателство във Франция от края на XVIII век през руското законодателство от втората половина на XIX век и новото българско законодателство след Освобождението, с което се показва утвърждаването на това начало като алтернатива на ревизионната проверка.

Приносен момент е разкриване на нови аспекти в проявлението на официалното начало като основен принцип в наказателния процес.

Като принос може да се разгледа и изследването на действието на ревизионното начало и изменението на обвинението на обвинението по дела за престъпления от частен характер, което обикновено „убягва“ на авторите при анализа на отделните институти.

Във връзка с изводите в анализа за същността и действието на ревизионното начало са направени са множество предложения *de lege ferenda*. Голяма част от тях могат да бъдат споделени, някои от тях пораждаат възражения, но всичките са добра основа за дискусия за усъвършенстване на наказателнопроцесуалното ни законодателство.

Изключително полезно за читателя и за наказателнопроцесуалната ни теория е търсенето на проекцията на разглеждания институт в практиката на Европейския съд по правата на човека и на Съда на Европейския съюз. Това още веднъж показва широтата в научното търсене на автора и комплексността на анализа на разглежданата материя.

Работата е четивна, правилно структурирана и това я прави лесна за ползване. Написана е на точен юридически език. Поддържаните становища са обосновани и изразяват авторската позиция. Полемиката е коректна и показва широката теоретична подготовка на автора по материята и възможността за задълбочен анализ на литературните източници и съдебната практика. Коректно са цитирани библиографските източници.

2. Останалите представени трудове (2 студии и 7 статии) показват широтата на научните интереси на кандидата в областта на наказателнопроцесуалното право. В тях проличава още веднъж задълбочеността, всеобхватността и комплексността на гл. ас. д-р Ивайло Цонков при анализиране и разработване на отделни проблеми и търсенето на тяхното място и взаимовръзка в разглежданата материя.

IV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Изразеното положително становище по представените произведения и общата оценка за научно-преподавателската дейност на гл. ас. д-р Ивайло Асенов Цонков и с оглед на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за приложението му и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане

на академични длъжности в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ ми дават основание да изразя категорично становище, че кандидатът притежава необходимите качества и отговаря на условията за участие в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“, обявен от Софийския университет за нуждите на катедра „Наказателноправни науки“ към Юридически факултет по област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право (Наказателнопроцесуално право) и може да заеме тази академична длъжност.

Затова предлагам на почитаемото научно жури да предложи на Факултетния съвет на Юридическия факултет да избере гл. ас. д-р Ивайло Асенов Цонков на академичната длъжност „доцент“. Към това призовавам и другите членове на журито.

Изготвил рецензията:

31.07.2024 г.

проф. д-р Георги Митов